

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ซึ่งองค์ประกอบหลักในการพัฒนาการศึกษา คือห้องสมุด จากปัญหาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเรียนการสอน ห้องสมุดโรงเรียนจึงเป็นแหล่งค้นคว้าและเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ ห้องสมุดประสบปัญหาสถานที่คับแคบ แออัด และผู้ใช้อาคารไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้พื้นที่ ซึ่งแตกต่างตามช่วงวัยของผู้ใช้อาคารห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรม และกิจกรรม การเข้าใช้พื้นที่ห้องสมุดโรงเรียนที่เกิดขึ้นตามช่วงวัยจึงน่าจะเป็นแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาได้

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาโดยมุ่งศึกษารูปแบบการจัดหน่วยงานห้องสมุดโรงเรียน ลักษณะความต้องการกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้สอยของผู้ใช้อาคารห้องสมุดโรงเรียนสาธิต ระดับมัธยมศึกษา โดยทำการประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy Evaluation) และทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้อาคารที่มีผลมาจากความพึงพอใจ ในองค์ประกอบเชิงพื้นที่ภายในห้องสมุดโรงเรียน และสภาพแวดล้อมภายในอาคารห้องสมุด โรงเรียน โดยผลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบเชิงพื้นที่ และสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดโรงเรียน ให้สอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมและพฤติกรรมการเข้า อาคารห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษาห้องสมุดโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทฤษฎีและแนวคิดตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุด โรงเรียนมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน จิตวิทยาวัยรุ่น การรับรู้สภาพแวดล้อม อาณาเขตครอบครอง การเปรียบเทียบผังพื้น (Comparative Floorplan-Analysis) การประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลัง

การเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy Evaluation) กิจกรรมและพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด การออกแบบห้องสมุดโรงเรียน

การวิเคราะห์ผล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้นที่ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรม ความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในห้องสมุด ความต้องการพื้นที่ใช้สอย และเครื่องเรือนต่างๆ ภายในห้องสมุดโรงเรียน และทำการประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy Evaluation) โดยทำการสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้อาคาร ซึ่งวิเคราะห์จากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ และค่าความแปรปรวน ANOVA ร่วมกับ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตการณ์

ผลโดยสรุปของการศึกษาพบว่า ลักษณะการจัดหน่วยงานของห้องสมุดแบ่งเป็น 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ส่วนวิชาการ ส่วนบริหาร ส่วนบริการสาธารณะ และส่วนเทคนิค ซึ่งควรรวมหน่วยงานสื่อโสตทัศนวัสดุไว้ด้วยกันกับส่วนเทคนิค ซึ่งสามารถตอบสนองต่อการค้นคว้าข้อมูลของผู้รับบริการในรูปแบบของสื่อโสตทัศนวัสดุได้ง่าย และตรงตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดในการจัดรวมสื่อความรู้ทุกด้าน ส่วนรูปแบบการจัดวางผังของอาคารห้องสมุดโรงเรียนควรจัดโดยให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของสถาบัน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงห้องสมุดจากทุกหน่วยงานในสถาบัน มากกว่าการจัดผังอาคารในสถาบันแบบลำดับ โดยตำแหน่งที่ตั้งของห้องสมุดโรงเรียนไม่ควรอยู่เกินชั้นที่สองของอาคาร เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง ส่วนผังภายในห้องสมุดควรจัดผังแบบเปิดโล่ง และจัดกลุ่มพื้นที่ที่ไม่ต้องการเสียงรบกวน และพื้นที่ที่อนุญาตให้มีเสียงรบกวนได้ การจัดเครื่องเรือน และครุภัณฑ์ภายในห้องสมุด มีระยะทางสัญจร หลักระหว่างชั้นวางหนังสือ 0.80 เมตร และขนาดความกว้างทางสัญจรระหว่างชั้นหนังสือ 0.80 เมตร และมีระยะห่างระหว่างโต๊ะอ่านหนังสือ 1.50 เมตร ส่วนลักษณะสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้ใช้อาคารสามารถสรุปได้ดังนี้ ค่าความสว่างภายในห้องสมุดโรงเรียนอยู่ที่ 257-402 ลักซ์ ค่าความดังของเสียงรบกวนอยู่ในช่วง 72.1 เดซิเบล เอ และค่าอุณหภูมิในห้องสมุดอยู่ที่ 24.80 -28.425 องศาเซลเซียส โดยนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบเชิงพื้นที่ และสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดโรงเรียน

Education is a way for country development and its main element is a library. According to the problem from progressive technology and the role change in teaching, a library became an important resource of knowledge. The most problem for library was that there was not enough space and made visitors inconvenient to use. To set the environment and space elements corresponded to visitors' behaviors and library activities could be a problem resolve.

The thesis aimed to study the form of the school library, the visitors' library needs, and the visitors' behaviors in a secondary school by Post Occupancy Evaluation and compared the visitors' satisfaction in a result of space elements and library environment satisfaction. The result could be used as the way to set the space and school library environment corresponded to visitors' behaviors and library activities in Demonstration Schools which were in charge of universities in Bangkok.

Theories, strategies and researches in the study included the strategies of School Library, the School Library Standard, Adolescence Psychology, Environment and Space Acknowledge, Comparative Floorplan - Analysis, Post Occupancy Evaluation, Activities and Behaviors in Library, and School Library Design.

The result was analyzed from the data collected from the comparative floorplan analysis, the study of relation between activity and library space, and the needs of using space and furniture in school library. Post Occupancy Evaluation was used via inquiring visitors about satisfaction which was analyzed with the percentage , satisfied mean and Analysis of Variance – ANOVA as well as the interview and the observation.

TE165809

The result of the study found that the school library was divided to 4 units: academic matter, management, service and technique. The technique unit should be included the medial unit which could respond visitors' searching easier in form of audio or visual material and fulfill the aim of library as a center of resources. The library location should be set in the center of institute and should not be higher than the building's second floor in order to easily access for visitors. The library plan should be spacious and separate the noise area from noiseless area. Regarding the library furnishing, the alley width should be 0.80 meters, the space between the book shelves should be 0.80 meters, and the space between the reading table should be 1.50 meters. The environment which was corresponded to visitors' satisfaction could be listed: The light cost was 257 – 402 Lux The noise cost was 72.1 Decibels A, and the temperature was 24.80 -28.425 Celsius degree. The results were used as a scheme to set space elements and circumstances in a school library.